

In Memoriam

Тази седмица водещият покани в предаването си само експерти. Омръзнало му беше да кани политици, които повтарят като папагали мантрите на своите партийни централи. Тримата гости бяха разпознаваеми личности, които се появяват на екран често, но не прекалено, че да омръзнат на зрителите. Единият беше политолог с лява ориентация, другият, политолог с дясна ориентация, а третият писател. Преди една седмица в страната започнаха граждански протести, които изкараха на улицата хиляди хора.

Пръв думата взе политологът с лява ориентация. Той беше известен със своя уникален стил на изказ и рядко срещания талант да анализира най-заплетените проблеми така, че да бъде разбран от широката публика. Излагаше тезите си живо, непосредствено и дори когато те надвишаваха интелектуалния капацитет на публиката, тя го слушаше и му вярваше, защото той създаваше усещането, че ги ражда в момента. За разлика от други свои колеги, които говореха гладко и безстрастно, този говореше спънато, палеше се, вълнуваше се, изстрелваше на бързи откоси огромния брой мисли, които имаше да сподели, клатеше усърдно глава, махаше с ръце и чрез езика на тялото постигаше дори повече, отколкото чрез езика в устата си. Зрителите виждаха пред себе си човек, готов да умре за своите идеи.

Истината беше, че левият политолог нямаше идеи, за които да умре. Той нямаше никакви идеи. Преди време ги продаде за доста пари и сега се числеше към един малък кръг хора, наричани от някои олигарси.

– Колеги, това е смешно, каква олигархия в България – смееше се той. – Олигархия има там, където има работеща икономика, а у нас и децата знаят, че икономиката не работи.

Когато водещият го покани да участва в предаването, той не прие веднага. Беше му все тая кой и защо протестира.

После разбра, че опонент ще му бъде негов стар враг и прие поканата. Изкуши се от възможността да му скъса нервите пред многохилядна аудитория. За тази цел той взе думата първи. Изрази безрезервна подкрепа към протестиращите и се вживя толкова силно, че съвсем изостави анализа на критичната ситуация и го удари само на чувства.

– Тези хора нямат пари да си платят тока, вие разбирате ли какво значи това?! Не, не, не, вие... не разбирате! Това е... чудовищно!

Тази тактика беше недопустима между експерти. Тръшкайки се за незавидното положение на хората от улицата, левият политолог силно ограничаваше възможността на десния да се потръшка малко и той. Когато някой се тръшка прекалено дълго и достатъчно убедително, опонентът му увисва. Ситуацията на улицата правеше тръшкането задължително и десният политолог бе поставен в неизгодното положение да повтаря онова, което левият току-що бе съобщил. Така зрителят щеше да запомни, че левият политолог съчувства истински на протестиращите, а десният само се прави.

Десният политолог имаше достатъчно опит да се измъкне някак от тази ситуация. Той пое риска да започне без тръшкане и клъвна своя опонент с едно саркастично подмятане:

– Крадецът вика „дръжете крадеца“. Нещо повече, крадецът дефинира своята кражба като чудовищна.

Това също беше недопустимо между експерти. Левият политолог се направи, че тези думи не се отнасят за него.

Тук се намеси водещият:

– Господа, поканих ви като експерти, а вие говорите като политици. На зрителите им омръзна да слушат политиките, те искат да чуят анализи, а не политически нападки.

– Не съм си и помислил – каза веднага левият политолог.
– Изразих подкрепа към хората на улицата, това е всичко. Не знам защо у вас остана впечатлението, че нападам някого. Може би заради думите на моя колега.

– Аз също не разбирам, господин водач – каза десният политолог. – Това, срещу което протестират хората днес, са монополите, нали така?

– Да – каза водещият. – И в потвърждение на вашите думи, сега ще видим кратък репортаж, след което ще продължим.

Щом видеото тръгна, десният политолог се обърна към своя враг и каза бесен:

– Така ли ще играем?!

– Как?

– Подло!

– Кой почна?

– Ти!

– Господа, господа! – прекъсна ги водещият. – Не разбирам защо се карате! Наистина! Вие разбирате ли? – попита той писателят.

Писателят, който също не разбираше, кимна утвърдително с глава. Един писател трябва да разбира всичко, дори когато не разбира.

След като репортажът свърши и четиримата отново бяха включени на живо, левият политолог започна да перпели с ръце като човек, който ако веднага не каже нещо, ще умре.

– Извинете, много се извинявам, само едно изречение, едно кратко изречение!

Десният политолог се опита да го спре, но левият започна да стреля откос след откос и за три минути направи експертен анализ на сегашните събития, доказвайки като две и две четири, че за кризата са виновни десните партии в страната.

Десният политолог целият се изчерви. Той знаеше, че ако не каже нещо нечувано, нещо, което никой до сега не беше казал, каузата му е изгубена.

Не, че десният политолог имаше кауза. Европейските програми за демократизация на страната осребриха неговата кауза с влизането на България в Европейския съюз. Сега той гребеше с пълни шепи от европейските пари. След като неговият враг го притисна до стената с подла мелодраматична тактика, той направи едно рисковано изказване, плод на накърнено самолюбие, а не на накърнени интереси. Преди да се усети, той назова виновника за окаяното състояние на държавата.

– Олигархията – каза той. – Ето го истинският виновник за нашите беди. Олигархията, която се е сраснала с властта и с мафиотските структури. Зрителите навярно се питат кои са тези структури. Ще назова една от тях. Десният политолог назова една много известна икономическа групировка, за която се знаеше, че е мафиотска, но той беше първият, който намери смелостта да я дискредитира публично.

Това предизвика малък шок в студиото. Цели три секунди ефирът мълча. Водещият се изкашля и се обърна към писателя. Попита го как един писател като него вижда ситуацията.

Писателят не беше готов да се включи в разговора.

Той слушаше двамата политолози разсеяно. По време

на предаването мислеше за новите си очила с големи рамки, които напоследък бяха модерни сред интелектуалния елит в Европа. Имаше лошия навик да оправя без нужда тези очила и сега внимаваше да не ги пипне. Въпросът на водещия го завари неподготвен. В един неподреден, постмодернистичен стил, характерен за книгите му, той каза, че разбира гнева на хората срещу високите цени на тока, но му липсва онази духовна енергия, която да извиси протестите над бита. Духовното, каза той, трябва да вземе реванш над политическото, и продължи в тази посока, предлагайки аналогични опозиции като интимно-публично, изповедално-медийно и дори класическо-модерно. В почти всяко свое изречение намираще начин да вмъкне думата „смисъл“. Правеше го нарочно, защото беше чел, че в публичното говорене няма значение какво казваш, а има значение колко пъти ще повториш една важна, ключова дума, която слушателите ще запомнят, а какво точно си казал, ще забравят още на другия ден.

Докато го слушаше, водещият си мислеше „боже, какъв глупак“. Той не беше чел нищо от този автор. Довери се на своите редактори, които твърдяха, че това е най-добрият млад писател в момента. Смисъл тук, смисъл там, смисъл под път и над път. Водещият напразно чакаше оня да оформи някаква мисъл. Това обаче не се случваше и левият политолог не издържа:

– Аз много се извинявам! Чел съм всички ваши книги / това беше лъжа/ и ги харесвам, но за какъв смисъл говорите, при положение, че хората не могат да си платят тока?

Последва хаплива тирада, в която политологът направи писателя на бъзе и коприва. За всеобщо учудване, оня не се обиди. Той знаеше, че зрителите ще запомнят комплимента на известния политолог за неговото творчество, а всичко друго ще забравят. Водещият обаче се почувства длъжен да му даде право на отговор:

– Нека бъдем по-понятни за зрителите. Кажете, какво виждате вие в тези протести.

Писателят помисли малко и каза:

– Виждам едни хора, които кръстосват улиците като изгубено стадо овце и това ми напомня как след Ньойския договор народът бил толкова отчаян, че ходел по улиците без цел и посока точно както сега. Накрая всички се събрали пред къщата на Иван Вазов, за да потърсят утеха от големия поет.

При тези думи писателя се просълзи. Останалите чакаха той да изведе някаква мисъл, но това не се случи.

– Какво трябва да ни говори вашият пример? – попита водещият.

– Нека всеки го разбира, както иска – беше отговорът.

– Аз ще ви кажа – намеси се веднага левият политолог.

– Господинът онагледил своите теории отпреди малко – хората са изгубени овце и само духовните водачи на нацията могат да ги утешат. Духът е по-силен от бита или нещо такова. Ами утешете ги, драги! Може би вие сте новият Иван Вазов.

При тези думи десният политолог взе да се смее. След като изобличи мафията, той излезе от контрол. Знаеше, че е направил добро впечатление на публиката и е спечелил диспута със своя ляв враг, но го мъчеше страх.

„Дали ще ме пребият веднага след предаването или ще ме пребият след няколко дни? Няма да е сега, прекалено е явно. Възможно ли е да ме убият? Едва ли. Няма да ме убият нарочно, но могат да ме убият неволно. Не, те са професионалисти, знаят къде и колко да бият, за да не предизвикат смърт. Един бой, какво толкова, ще го изтърпя!“

Човекът се намираще в нестабилно състояние. Каквото и да ставаше в студиото, него все го избиваше на смях. „Ега ти предаването, ега ти експертите“, недоволстваше през това време водещият и с нетърпение чакаше минутите за тримата гости да изтекат.

Докато предаването вървеше към своя край, писателят, който често беше нападан от недоброжелатели, че прозата му е прекалено сантиментална, да не кажем лигавя, подпря глава с юмрук като мислителя на Роден и не промени тази поза до края. Със своите интелектуални очила и в позата на мислител той се надяваше да коригира своя имидж на сантиментален писател.

След края на предаването левият политолог си тръгна пеша по пустите нощни улици. Той не искаше останалите да видят новия му супер скъп джип и го беше оставил на един паркинг далеч от телевизията. Докато вървеше към него, правеше разбор на предаването. Неговият десен враг успя да спечели мача чрез едно неразумно изказване, след което буквално се насра от страх. Този глупак вярваше, че е важен фактор и се страхуваше да не му отмъстят. Никой нямаше да го пипне с пръст, защото онези, които той нарече мафиоти, не го забелязваха въобще. Щяха да го оставят да ври в собствен сос, да се побърква и в крайна сметка да се откаже от публични изяви сам. През това време изобличителят на мафията поръча такси по телефона. Таксито спря пред входа на телевизията и той излезе предпазливо навън. Огледа внимателно тъмните улици, не видя там подозрителни хора или коли, и се качи в таксито. На път към къщи непрекъснато се оглеждаше. Никой не го следеше и той се прибра у дома значително успокоен.

Малко след като изпрати гостите си, водещият изведнъж се сети за нещо, което го накара буквално да се вцепени. Предишният ден на протестите в град Варна се беше

ОТЗИВИ ЗА „РАЗКАЗИ“ И „ШЛЕП В ПУСТИНЯТА“

Книгите на Людмил Тодоров са израз на не принудиено литературно присъствие, при което разказването е осеност, а не пресилено усилие да си търсиш място сред многоликата авторска публичност.

Здравко Дечев

Людмил Тодоров не се стряска изобщо от литературните оръжия на новите поколения. Той знае какво е самата война. Самият живот.

Деян Енев

С класическа мощ разказвачът регистрира моралната неловкост на нашето време. Свърхконцентриран в правотата си, той всъщност ни показва разпада на истината. Убеждава ни в сложността на тривиалното. Разбира ни.

Марин Бодаков

самозапалил един млад мъж, чието име той все още трудно извикваше в паметта си. Младият мъж се казваше Пламен Горанов, фотограф и художник, който изгоря като факла пред общината. Водещият съвсем забрави за него и дори не попита своите гости как гледат на този краен, отчаян акт. Зрителите едва ли щяха да отчетат този пропуск, но неговите врагове щяха да го отчетат и да намерят начин да му натрият носа.

Тю, да му се не види! Как поне един от неговите гости не се сети за Пламен Горанов. Хайде, двамата политолози ясно, ами писателят? Той беше длъжен да се сети, нали е писател!

Покрай писателя водещият се ядоса и на самозапалилия се фотограф. Вместо да посвети живота си на благородна кауза, той изгоря. България не е Чехия, в която самозапалилия се Ян Палах стана икона за чешкия народ. Българският народ щеше да обезцени саможертвата на Пламен с версия за психическо отклонение или неизлечима болест. И все пак, редно беше да го споменат. Но къде ти! Водещият се зарече никога повече да не кани писателя в своето студио.

Писателят, който не подозираше това, излезе от телевизията в приповдигнато настроение и тръгна по добре осветените улици на нощна София. Краката му сами го отведоха до къщата на Иван Вазов. Там той спря под балкона на великия поет и се размечта. „Може би вие сте новият Иван Вазов“, каза политологът в студиото. Каза го с ирония, но само времето щеше да отсъди кой какъв е. Докато стоеше под балкона на Вазов, голямата надежда на българската литература така се развълнува, че очите му се навлажняха. Преди да си тръгне, той се поклонил на великия поет и се прибра в къщи с пречистена душа.

Людмил Тодоров

ЛЮДМИЛ ТОДОРОВ

е сценарист и режисьор на игралните филми

„Бягащи кучета“, „Любовното лято на един лъохман“, „Приятелите на Емилия“, „Емигранти“, „Шивачки“ и „Миграцията на паламуда“.

Филмите му са носители на всички престижни национални награди за кино и на много международни награди, сред които наградите от филмовите фестивали в Карлови Вари,

Солун, Валенсия, Монтевидео, Турин и др.

Людмил Тодоров е автор на сборниците с разкази „Да изгубиш Мечо Пух“ и „Разкази“, и на романите „Хроника на една любов“, „Хроника на едно пропадане“ и „Шлеп в пустинята“. Предстои публикуването на новия му роман „Скептици“ и сборника с разкази „Нагъл жизнелюбец“.

Людмил Тодоров е носител на националната награда за литература „Христо Г. Данов“ 2013 за романа „Шлеп в пустинята“. Сборникът „Разкази“ е номиниран за наградата „Хеликон“ – 2013.

